

Michal Šimáně, Lenka Kamanová

Název příspěvku

Jak jsem se stal učitelem na střední odborné škole v období socialistického Československa (How I did become a teacher at secondary technical school during the socialist Czechoslovakia)

Klíčová slova v ČJ

Učitel, střední odborná škola, socialistické Československo, orální historie, dějiny každodennosti

Klíčová slova v AJ

Teacher, secondary technical school, socialist Czechoslovakia, oral history method, history of everyday life

Cíle v ČJ

Autoři se ve svém příspěvku budou soustředit na každodenní život středních odborných škol v socialistickém Československu. Konkrétně se zaměří na učitele, kteří na těchto školách v tomto období působili. Pozornost přitom budou věnovat zejména otázkám motivace pamětníků stát se vyučujícím na tomto typu škol. Zároveň představí i okolnosti, které doprovázely přípravu těchto učitelů na výkon jejich povolání. Příspěvek je dílčím výsledkem projektu Střední odborná škola v socialistickém Československu pohledem dějin každodennosti. Orálněhistorické rozhovory s učiteli (GA ČR, č. projektu 19 24776S).

Teoretická východiska v ČJ

Podobně jako i v jiných post-socialistických zemích i v Československu za socialistického režimu procházela společnost obtížnými fázemi vývoje. Komunistická ideologie zasahovala do všech oblastí života naší společnosti a v různé míře ovlivňovala každého jedince. Oblast školství z pohledu vládnoucího režimu v této souvislosti hrála významnou roli. Učitelé podle Komunistické strany Československa měli být doslova ideologickým nástrojem, „s jehož pomocí strana vyzbrojuje dorůstající generace a masy ... komunistickou morálkou“ (Zounek, Šimáně, & Knotová, 2017, 74). Je zřejmé, že školství bylo v socialistickém Československu pod důsledným dohledem režimu. O tom, jakým způsobem bylo školství – v případě tohoto příspěvku střední odborné školství – formováno v této době, či jakým způsobem byli učitelé těchto škol připravováni na výkon svého povolání, ovšem třicet let od sametové revoluce mnoho nevíme. Systematický historicko-pedagogický výzkum tohoto období u nás totiž v podstatě neexistuje.

Metodologie v ČJ

Příspěvek je primárně založen na datech získaných metodou orální historie. Celkem autoři v rámci tohoto příspěvku vychází z 10 rozhovorů s 8 pamětníky, kterými jsou učitelé odborných předmětů, kteří působili na středních odborných školách v bývalém Jihomoravském kraji před rokem 1989. Tato data autoři dále doplnili analýzou dobových pedagogických periodik, jako je např. časopis Odborná škola, Nová škola či Jednotná škola.

Závěry v ČJ

Výsledky ukazují, že během socialistického Československa existovaly rozličné cesty směřující k profesi učitele na střední odborné škole. Ty byly formovány ve dvou oblastech – rozhodnutí stát se učitelem a procesu přípravy na učitelskou profesi. U obou šlo do jisté míry o dílo náhody, ale lze zaznamenat některé společné aspekty – rodinné zázemí, politickou situaci i průběžné změny v systému socialistického odborného školství. Významnou roli hráli i pedagogové, které pamětníci potkali během své školní docházky. A to jak v pozitivním, tak i negativním smyslu.

Souhrn příspěvku v AJ

The authors will focus on the history of everyday life of secondary technical schools in socialist Czechoslovakia. Specifically, they will focus on teachers who worked at these schools during this period. They will pay attention to the issues of motivation of witnesses to become teachers at this type of schools. At the same time, they will also present the circumstances that accompanied the preparation of these teachers for their profession. The paper is primarily based on data from the oral history method. Specifically, from 19 interviews with 10 witnesses, which are the teachers of vocational subjects, who worked at secondary technical schools in the former South Moravian Region before 1989. The authors further supplemented the data with an analysis of pedagogical periodicals, such as Odborná škola [Vocational School], Nová škola [New School] and Jednotná škola [Unified School].

Bibliografie

Vaněk, M., & Mücke, P. (2015). Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie [The Third Side of a Triangle: Theory and Practice of Oral History]. Praha: Karolinum, 2015.

Zounek, J. Šimáně, M., & Knotová, D. (2017). Normální život v nenormální době. Základní školy a jejich učitelé (nejen) v období normalizace [Normal life in not so normal times. Primary schools and their teachers (not only) during the so-called normalization period]. Praha: Wolters Kluwer.

Greinert, W. – D., & Hanf, G. (Eds.). (2004). Towards to history of vocational education and training (VET) in Europe in comparative perspective. Luxembourg: European Centre for the Development of Vocational Training.